

Stillehavet i dag: Atombomber, byer og klassisk idyll, nytt og gammelt i samme hav. Etter ti måneder i Stillehavet kom vi under seil også i utliggerkanoer.

Stillehavet

— JOHAN —

Stillehavet var det siste området på jorden som ble bosatt av mennesker, det siste som ble oppdaget av europeerne, og det siste som ble kolonisert og dekolonisert. Polyneserne og mikroneserne var de virkelige oppdagerne av området, og hadde fullført alle de viktigste reisene århundrer før europeerne ante at havet eksisterte.

På de større polynesiske øyene ga dyrking, fiske og mange ressurser et overskudd som tillot oppbygningen av et mektig aristokrati og kongehus. Vanlige folk levde i frykt for deres makt og deres guder, men ikke desto mindre ble de første europeerne enormt fascinert av den løsslupne stilen, det lette livet, de vennlige menneskene og den frigjorte seksualiteten – de så på dette som det jordiske paradiset. Myten om Stillehavet ble skapt. Men selv om deres forståelse og idealiseringer var et drømmebilde, på samme måte som dagens reisebrosjyrer fortier utbyttingen og fattigdommen eller turismens skadevirkninger, var det og er det noe med øynene i Stillehavet som gjør at de beholder sitt magiske grep.

Den første europeer som kom til Stillehavet var Magellan, men han krysset det nesten uten å se land. Den systematiske utforskningen av Oceania var i stor grad en følge av letingen etter «Tierra Australis Incognita», det ukjente sydlige kontinent, som altså ikke eksisterte i annet enn isinnbunden tilstand.

Letingen etter Nordvestpassasjen som følge av en belønning på £20 000 som det engelske parlamentet hadde utlovet for den som fant åpningen, førte også skip inn i Stillehavet. James Cook var med på begge disse prosjektene. Oppfinnelsen av kronometeret (nøyaktig klokke) gjorde hans arbeider til et gjennombrudd for europeisk navigasjon og kunnskap. I tillegg hadde han et reflektert forhold til sin egen påvirkning på de befolkningene de møtte.

De aller fleste øystatene er idag selvstendige, den viktigste unntagelsen er Frankrikes besittelser Ny-Kaledonia og Fransk Polynesia. Mens de andre gamle kolonimaktene forlenget har oppgitt sine kolonier, tviholder Frankrike på områdene med alle midler. Med grenseløs arroganse har de dessuten prøvesprengt atombomber på Mururoatollen i Polynesia i tiår.

I før-europeisk tid var det hovedsakelig tre folkegrupper i Stillehavet; melanesere, polynesere og mikronesere. Grensene mellom dem er flytende, de har blandet seg med hverandre i både ny og gammel tid. I tillegg har europeere bosatt seg selv og innført kontraktsarbeidere fra India og Kina, og asiaterne er idag mange steder dominerende i butikk og handel. På Fiji er nærmere halvparten av innbyggerne indiske, selv om mange av dem flyktet etter Stillehavets første statskupp, ledet av fijianeren Rabuka i 1986.

Avstandene er store og stedene små. De større øyene har flyplass med oversjøiske forbindelser. Og mange steder, spesielt i det sydlige stillehav, har mange av småøyene en flystripe med mer eller mindre regelmessige avganger. I de fleste øygruppene går det båter med varer og passasjerer. Mange øyer er allikevel

svært isolerte, og det tar lang tid å komme seg rundt. Det eneste området der befolkningen reiser mellom øyene med egne fartøyer på den gamle måten er visse områder i Mikronesia. Stillehavet er derfor det perfekte området for en seilbåt, som gjør det mulig å seile til steder som ellers er utilgjengelige. I tillegg har befolkningen stor kunnskap og lang historie med sjøfart der båter er navlestreng og kommunikasjon. Det er en god infallsport å komme seilende, nysgjerrigheten er like stor begge veier.

Det er ikke mange mennesker i Stillehavet, men så er det heller ikke mye land. I Polynesia (uten New Zealand) bor en halv million, i Melanesia (uten Ny-Guinea) 1,3 millioner, og i Mikronesia beskjedne 350 000.

Det kommer mange dypvannseilere hit. Hvert år legger en flåte med seilbåter ut fra Panamakanalen, og i de største havnene kan det ligge over hundre stykker om gangen. De fleste følger likevel mest etter hverandre, i det som litt sarkastisk kalles kokosnøtt- eller melkeruta. Store områder og mange øyer får bare ytterst sjelden besøk. Sorgenfri var ett år i Stillehavet.